

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Lietuvių kalbos ir literatūros
pagrindinio ugdymo bendrosios programos (LKL BP)
atnaujinimo darbų pristatymas

2020-07-14

Planas

- I. LKL BP atnaujinimo darbų eiga
- II. LKL ugdymo tikslas ir uždaviniai
- III. Kompetencijų ugdymas LKL dalyku
- IV. LKL pasiekimų sritys ir raida
- V. Kolegų mokytojų klausimai, pageidavimai, siūlymai

I. LKL BP atnaujinimo darbų eiga

Išstudijavome ***Bendrujų programų atnaujinimo gaires:*** <https://www.mokykla2030.lt/dokumentai/>

24. Lietuvos pedagogų asociacijos <...> pasiūlė:

24.1. patikslinti kompetencijų sąrašą ir jų sampratą, atsižvelgti į tradicijas, dabarties iššūkius ir kaitos tendencijas, **pateikti tikslesnį kompetencijų sandų išskleidimą ir jų ugdymo rezultatų aprašymą;**

24.2. **suderinti dalykų / ugdymo sričių turinį vertikaliai ir horizontaliai, išspręsti turinio integracijos ir programų perkrovimo problemas,** susieti integruojamąsias programas su dalykų programomis, pateikti sąsajų pavyzdžių;

24.3. **svaresnį vaidmenį skirti formuojamajam vertinimui ir ugdymo rezultatų kaupiamajam įvertinimui.**

Bendrujų programų atnaujinimo kryptys:

25.1. stiprinti asmens savybių ir vertybių ugdymą;

25.2. sukurti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti aukštesnius pasiekimus.

I. LKL BP atnaujinimo darbų eiga

26. Atnaujinant Bendrąsias programas numatoma:

- stiprinti asmens **vertybinių nuostatų, socialinių ir emocinių gebėjimų**, pasitikėjimo savo galiomis, atsparumo, kūrybiškumo ugdymą;
- sistemiškai įtraukti **pasitikėjimo, pagarbos ir tolerancijos** kitokiai nuomonei, kultūrų įvairovei, **tautinės savimonės, pilietiškumo, demokratinio dialogo kultūros** ir darnaus vystymosi nuostatų ugdymą;
- **sukurti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti aukštesnius pasiekimus, suteikiant tvirtus ir tvarius žinių pagrindus;**
- **mokomųjų dalykų turiniu ugdyti kompetencijas;**
- **prasmingai įtraukti aktualų turinį**, skirtą ugdyti mokinių kompetencijas;
- numatyti ugdymo(si) galimybes įvairiuose kontekstuose;
- **įtvirtinti sąsajas tarp pakopų, ugdymo sričių ir dalykų; užtikrinti ugdymo tikslų, turinio įgyvendinimo ir pasiekimų vertinimo dermę.**

I. LKL BP atnaujinimo darbų eiga

- Apmąstėme LKL **tikslą ir uždavinius** (2016 m.)
- Išskyrėme **pasiekimų sritis**, numatėme konkrečius pasiekimus ir jų **augimą**
- Išanalizavome numatytas ugdyti kompetencijas
- Parengėme **kompetencijų ugdymo LKL dalyku** aprašus
- Susitikome su lituanistų asociacijų vadovais, NŠA ir ŠMSM (2020-07-02)
- Kompetencijų grupė išanalizavo ir įvertino mūsų darbą (2020-07-07)
- **Susitikome su istorijos BP atnaujinimo grupe** (2020-07-07)

Šią savaitę...

- **Svarstome būsimą PUPP koncepciją** su NŠA Pasiekimų patikrinimo užduočių rengimo skyriumi (2020-07-13)
- **Susitinkame su asociacijomis ir metodinių būrelių pirmininkais / atstovais** (2020-07-14)
- Tariamės su LKL pradinio ugdymo BP atnaujinimo grupe **dėl 4 kl. ir 5 kl. programų suderinamumo ir perimamumo** (2020-07-15)
- Aptariame darbus ŠMSM (2020-07-16)

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., **ISTORIJA:**

7–10 kl. – chronologiškai (nuo senovės istorijos 7 kl. iki XX–XXI a. istorijos 10 kl.),

5–6 kl. – probleminiais blokais:

- I. Istorinė vaizduotė
- II. Pilietis ir valstybė
- III. Istorija kasdienybėje
- IV. Kultūra ir tapatybė
- V. Visuomenė ir atmintis

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., ISTORIJA. 5–6 kl. – probleminiais blokais:

I. Istorinė vaizduotė

1. Kiek tikrovės yra istorinėse legendose? (Žana d`Ark, [Gedimino sapnas... vietinio kaimo/miesto įkūrimo legenda](#)) <...>

3. Kodėl skaitymas išlaisvina? ([Spaudos draudimas, tautinis atgimimas, knygnešiai...](#)) <...>

7. Ar praeityje žmonės mylėjo kitaip? ([Barbora ir Žygimantas Augustas...](#), [Jono Basanavičiaus](#) ir jo Elės draugystės ir meilės istorija, vėlyvos [Žemaitės](#) meilės istorija) <...>

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., ISTORIJA 5–6 kl. – probleminiais blokais:

II. Pilietis ir valstybė

1. Kodėl Lietuva turėjo tik vieną karalių? (**baltų gentys**, žemių jungimas, **Mindaugas**, jo karūnavimas ir palikuonys)
5. Ar sunku būti herojumi? (**rezistencija IIPK metais-Partizanai-Katalikiška rezistencija sovietmečiu**)
10. Kodėl dalis Lietuvos yra Sibire, Amerikoje ir Pietų Amerikoje? (**Tremtys**, emigracija, **karo pabėgėliai**, deportacijos)
13. Kodėl žmonės kovoja už laisvę? (**Laisvės samprata**, **sukilimai**, **savanoriai**, **partizanai**).

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., ISTORIJA 5–6 kl. – probleminiais blokais:

III. Istorija kasdienybėje

1. Kaip atsirado žmonių vardai ir pavardės? (**Vardų reikšmė**, kodėl anksčiau švęsti vardadieniai, o ne gimtadieniai, ar pasaulyje daugiausiai Jonų ir Onų?)
6. Kaip gyveno ir ką veikė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikai? (Radvilos, Sapiegos ir kt., išsilavinimas, gyvenimo sąlygos, veikimas valstybėje, kelionės, **nuopelnai kultūrai – pagal asmenybes**).
7. Kada šunys ir katės tapo žmonių draugais? (kaip žmonės prisijaukino gyvūnus, kada jie tapo naminiais, **kam žmonėms reikėjo kačių ir šunų**, daktaras Aiskauda)

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., ISTORIJA 5–6 kl. – probleminiais blokais:

IV. Kultūra ir tapatybė

1. Kodėl Lietuvos senieji metraščiai parašyti ne lietuvių kalba? ([Kada atsirado lietuviškas raštas](#), kokios kitos kalbos buvo vartojamos)
2. Ar lietuvių gimtoji kalba gali būti ne lietuvių? (Mykolas Riomeris, Stanislavas Narutavičius ir kt.)
5. Ko mokėsi pirmieji Lietuvos studentai? ([Vilniaus universiteto įkūrimo](#) istorija ir vėlesnės istorijos momentai iki šiandien)
7. [Kas yra krikščionybė ir kokia jos reikšmė Europai ir Lietuvai?](#) (civilizacinė reikšmė; kitos religijos, religinė tolerancija).

Svarbiausias akcentas – LKL, istorijos, menų, dorinio ir pilietinio ugdymo, kitų kalbų (ypač TM) integracija

Pvz., ISTORIJA 5–6 kl. – probleminiais blokais:

V. Visuomenė ir atmintis

1. Ar žmogaus laisvė (rinktis)/apsisprendimo teisė yra aukščiausia europietiška vertybė? (Griaunančios tarpukario – ir ne tik - **ideologijos: fašizmas, nacizmas, komunizmas; kovos už žmogaus teises** istorija)
2. Kodėl Vytauto gatvių yra daugiausiai? (**apie Didžiųjų kunigaikščių kultą ir istorinę atmintį**)
4. Kodėl Televizijos bokštas Lietuvai yra laisvės simbolis? (**Sausio 13 d. įvykių svarba Lietuvai**).
6. **Kodėl apie tą patį įvykį žmonės pasakoja skirtingai?**
7. Kodėl gatvės kartais vadinamos konkrečių žmonių vardais? **Istorinių asmenybių pagerbimas** <...>

Visų dalykų durys (dar) atviros!

Kviečiame siūlyti
integravimo idėjas!

Laukiame įžvalgų!

Zita.Nauckunaite@bendrasisugdymas.lt

II. LKL ugdymo tikslas ir uždaviniai (LKL BP 2016 m.)

Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo tikslas –

- padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą;
- atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą;
- suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją;
- ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimone.

II. LKL ugdymo uždaviniai – sudaryti sąlygas, kad mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai:

- 1) **suprastų kalbos sistemą, įgustų reikšti mintis, kurti tekstus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia bei turininga kalba, atrastų lietuvių kalbos teikiamas kūrybos galias;**
- 2) atrastų skaitymo malonumą, suvoktų literatūrą kaip meną, lavintųsi estetinę pajautą, išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais;
- 3) susipažintų su lietuvių ir kitų tautų literatūra, su lietuvių tautosaka, Lietuvos kultūrai svarbiais tekstais, jų kalbine įvairove, iškilomis kultūros asmenybėmis, kultūrai reikšmingais istoriniais įvykiais;
- 4) susipažintų su Europos kultūros tradicija, jos ištakomis; išvelgtų jungtis tarp lietuvių ir užsienio literatūros kūrinių;
- 5) remdamiesi literatūra formuotųsi moralines nuostatas, suvoktų sąžiningumo, teisingumo, ištikimybės, pilietinės atsakomybės bei kitų žmogaus dorybių grožį, jų svarbą bendruomenės gyvenime, ugdytųsi šias dorybes;
- 6) domėtųsi Lietuvos kultūriniu gyvenimu, kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą įvairiais informacijos kanalais, lavintųsi savarankiško mąstymo gebėjimus.

III. Kompetencijų ugdymas LKL dalyku

Lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi turiniu ugdomos kompetencijos:

- 1) komunikavimo,
- 2) kultūrinė,
- 3) pilietiškumo,
- 4) pažinimo,
- 5) kūrybiškumo,
- 6) socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.

1. Komunikavimo kompetencija LKL

Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros 5–10 klasėse mokiniai ugdomi komunikavimo kompetenciją, apimančią 1) **pranešimo kūrimą**, 2) **jo perteikimą ir komunikacinę sąveiką** bei 3) **analizę ir interpretavimą**.

1.1. Kurti pranešimą mokiniai mokosi sakydami trumpas kalbas, atpasakodami tekstus, atmintinai mokydamiesi įvairių žanrų kūrinius ar jų fragmentus, samprotaudami apie įvykius ir reiškinius, pagrįsdami savo nuomonę, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką, taikydami įvairias kalbėjimo strategijas ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius. Pranešimą kurti mokiniai mokosi apibūdindami verbalinio bei neverbalinio teksto temą, turinį ir paskirtį, taikydami skirtingas skaitymo strategijas; rašydami kūrybinius darbus, rasdami ir atsirinkdami informaciją, tinkamai nurodydami šaltinį, taikydami pagrindines rašymo strategijas; išsiaiškindami nežinomų žodžių reikšmes ir išmokdami juos vartoti. Mokinių gebėjimai kurti pranešimą ugdomi ir per kalbos sistemos pažinimą, taisyklingai kalbant, rašant, laikantis programoje numatytų stilistinio tikslingumo, gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, ugdantis gebėjimą naudotis įvairiais žodynais ir šaltiniais.

1. Komunikavimo kompetencija LKL

1.2. Pranešimo perteikimą ir komunikacinę sąveiką mokiniai ugdomi realiai ir virtualiai bendraudami poromis ar grupėje, kalbėdami taisyklingai, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką; kalbėdami apie skaitymo metu patirtus jausmus ir pažintas vertybes; aptardami programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, gebėdami žodžiu ir raštu atpasakoti tekstą, kurdami istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; pasakodami istorijas pagal piešinius, nuotraukas, paaiškindami jų turinį; pristatydami savarankiškai perskaitytą knygą; gebėdami žodžiu ir raštu papasakoti savo patirtį laikydamiesi nuoseklumo ir (ar) reikšmingumo principų, įterpdami į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakodami pirmuoju ir trečiuoju asmeniu; žodžiu ir raštu apibūdindami daiktą, gyvūną, žmogų, vietą, išreikšdami bendrą įspūdį, tikslingai panaudodami detales ir vertindami. Pristatydami pranešimą ir komunikuodami su auditorija mokiniai taiko kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

1. Komunikavimo kompetencija LKL

1.3. Ugdydamiesi pranešimo analizės ir interpretavimo gebėjimus, mokiniai nurodo teksto tipą, palygina skirtingų tekstų sandarą, raišką, iliustravimo priemones; analizuoja interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos savitumą; aptaria kalbos kaip socialinio kultūrinio reiškinių aspektus, teksto turinį, svarbiausias idėjas, veikėjų charakterius, vertina jų poelgius ir problemas; gretina skirtingų kalbų elementus, vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus, literatūros teorijos sąvokas, leksines, sintaksines ir fonetines stiliaus figūras bei retorines raiškos priemones, kalbotyros sąvokas ir terminus; taiko tinkamas pagal situaciją kalbėjimo ir rašymo strategijas.

2. Kultūrinė kompetencija LKL

Kultūrinės kompetencijos ugdymasis padeda mokiniui tapti originaliu estetiniu skoniu pasižyminčiu Lietuvos literatūros ir kultūros lauko dalyviu, atviru Europos literatūrinei ir kultūrinei tradicijai, besidominčiu šiuolaikinėmis literatūrinėmis ir kultūrinėmis aktualijomis ir gebančiu jas kritiškai vertinti. Tai neatsiejama nuo literatūrinio ir kultūrinio išprusimo plėtojimo, skaitymo ir literatūrinės saviraiškos skatinimo.

2. Kultūrinė kompetencija LKL

2.1. Siekiama padėti susiformuoti mokiniui jo asmenybei ir polinkiams geriausiai tinkančią unikalią kultūrinę tapatybę ir atitinkamai padėti jam įsitraukti į kūrybišką dialogą su kitokiomis individualiomis ir visuomeninėmis kultūrinėmis tapatybėmis.

2.2. Mokinys gebės suvokti ir apibūdinti bendresnes Lietuvos literatūrinio ir kultūrinio gyvenimo tendencijas bei jų sąsajas su literatūrine ir kultūrine tradicija, su kultūriniais herojais, simboliais ir stereotipais, gebės palyginti įvairius literatūrinius ir kultūrinius reiškinius bei įžvelgti jų tarpusavio sąsajas.

2.3. Kultūrinė kompetencija padės mokiniui ugdytis savo estetinį skonį ir laisvą saviraišką, suvokti lietuvių kalbos ir literatūros reikšmę bendresniame Lietuvos ir pasaulio kultūriname kontekste.

2.4. Kultūrinė kompetencija yra neatsiejama nuo mokinio medijų raštingumo ugdymo, nuo jo gebėjimo atpažinti netikras naujienas.

3. Pilietiškumo kompetencija LKL

Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros, 5–10 klasių mokiniai ugdomi **pilietiškumo kompetencija**, kurią sudaro tokie sandai:

- 1) pilietinis tapatumas ir pilietinė galia;
- 2) gyvenimas bendruomenėje, kuriant demokratinę visuomenę;
- 3) pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms;
- 4) valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje.

3. Pilietiškumo kompetencija LKL

3.1. Pasakodami, apibūdindami, aiškindami ir samprotaudami apie įvykius, reiškinius, mokiniai ugdomi pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms, o kurdami ir puoselėdami teigiamus tarpusavio santykius įvairiose komunikacinėse situacijose prisideda prie demokratinės visuomenės darnos. Pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms ugdoma aptariant savo amžiui aktualias problemas, tinkamai dalinantis patirtimi, nuomone ir informacija, kartu priimant pagrįstus sprendimus. Komunikuojant / sąveikaujant įvairiame kontekste lietuvių kalbos ir literatūros pamokose ugdomas gebėjimas sugyventi bendruomenėje. Tam tikro pobūdžio pokalbiuose kultūringai keldami problemas, atsakingai priimdami sprendimus mokiniai ugdomi gebėjimą kurti demokratinę visuomenę ir pagarbą žmogaus teisėms bei laisvėms.

3. Pilietiškumo kompetencija LKL

3.2. Analizuodami programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius ir meninės kalbos savitumą, aptardami Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, mokiniai prisideda prie valstybės kūrimo ir valstybingumo stiprinimo tarptautinėje bendruomenėje, ugdo si pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms. Ugdydamiesi pilietinį tapatumą mokiniai rašo įskaitomai, reikšdami mintis ir jausmus sklandžiai, aiškiai, turtinga kalba, o sąmoningai stebėdami kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretindami skirtingų kalbų elementus, mokosi gyventi bendruomenėje kuriant demokratinę visuomenę.

3. Pilietiškumo kompetencija LKL

3.3. Lietuvių kalbos ir literatūros pamokose, kai argumentuotai kalbama, kai rašomi pasakojamieji, informaciniai, aiškinamieji ir samprotaujамieji tekstai, rašiniai, paremti literatūros kūriniais, kai reiškiamas asmeninis požiūris į įvykius, reiškinius ar tekstus, jų pagrindžiant savo patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais, nuolatos ugdoma pilietiškumo kompetencija (apimant visus jos sandus). Taip pat ir naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, kritiškai vertindami informaciją ir tinkamai ją panaudodami mokiniai ugdomi ne tik pilietinio tapatumo ir pilietinės galios gebėjimus, bet ir gebėjimą gyventi visuomenėje, kurti valstybę, ją stiprinti tarptautinėje bendruomenėje, gerbti žmogaus teises ir laisves.

3.4. Laikydami bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos bei pasirinkdami tinkamą komunikavimo būdą, mokiniai ugdomi pagarbą žmogaus teisėms ir laisvėms. Vertindami klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui, interpretuodami ir apibendrinami mokiniai stiprina pilietinio tapatumo ir pilietinės galios jausmą.

4. Pažinimo kompetencija LKL

Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros 5–10 klasėse mokiniai ugdomi pažinimo kompetencija, apimančią 1) **dalyko žinias ir gebėjimus**, 2) **kritinio mąstymo**, 3) **problemų sprendimo**, 4) **mokėjimo mokytis gebėjimus**.

4.1. Dalyko žinias ir gebėjimus mokiniai ugdomi analizuodami kalbos vienetus, mokydamiesi taisyklingai kalbėti ir rašyti, skaitydami, nagrinėdami ir vertindami įvairių žanrų ir laikotarpių lietuvių bei užsienio autorių kūrinius, kultūros tekstus, formuluodami teksto pagrindinę mintį, kurdami įvairių žanrų ir tipų tekstus, vartodami kalbotyros, literatūros teorijos ir teksto analizės sąvokas ir terminus.

4. Pažinimo kompetencija LKL

4.2. Mokiniai mąsto kritiškai, kai suvokia ir tikslingai taiko kalbos sistemos žinias, rašybos ir skyrybos taisykles, atpažįsta lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinius, istorinį ir kitus kontekstus klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje, vertina klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką ir intenciją, kalbėjimo kultūrą, ieško jungčių tarp kultūros reiškinių, kurinių, idėjų ir raiškos, kritiškai vertina alternatyvius požiūrius ir šaltinių patikimumą internete.

4.3. Lietuvių kalbos ir literatūros mokomasis dalykas ugdo problemų sprendimo gebėjimus, kai mokiniai įvairiuose pokalbiuose, samprotaujamojo pobūdžio rašiniuose kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, priima pagrįstą sprendimą, analizuoja kūrinių problemas, vertina teksto idėjas ir intencijas, susieja jas su kitais tekštais, savo patirtimi ir nuostatomis.

4.4. Mokėjimo mokytis gebėjimus mokiniai ugdomi suvokdami, kaip taikyti aktyvaus klausymosi, kalbėjimo, grožinio ir negrožinio teksto skaitymo, rašymo ir pristatymo strategijas, tikslingai ir atsakingai atsirinkdami informaciją įvairiuose šaltiniuose, ją sistemindami, tirdami ir kritiškai reflektuodami, susiedami naują informaciją su jau žinoma, savarankiškai planuodami savo mokymąsi.

5. Kūrybiškumo kompetencija LKL

Per lietuvių kalbos ir literatūros pamokas 5–10 klasių mokiniai ugdomi kūrybiškumo kompetencija, apimančią 1) tyrinėjimo, 2) generavimo, 3) kūrimo, 4) vertinimo ir refleksijos gebėjimus.

5.1. Tyrinėjimo gebėjimus mokiniai ugdomi ieškodami reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose, kritiškai vertindami surastą informaciją ir jos patikimumą. Mokiniai kelia įvairias kūrybines problemas analizuodami, interpretuodami ir lygindami programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptardami programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes, sąmoningai stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, ir juos vertina, gretina skirtingų kalbų elementus, renka, sieja ir kritiškai vertina kūrybai reikalingą informaciją kurdami įvairias istorijas, pasakojimus, sudarydami teminių darbų aplanką apie dabarties kultūros reiškinius, istorines asmenybes.

5. Kūrybiškumo kompetencija LKL

5.2. Generavimo gebėjimus mokiniai ugdomi keldami originalias idėjas ar problemų sprendimus, rašydami įvairius kūrybinius darbus, kalbėdami ir rašydami argumentuotai išreiškia savo požiūrį į kalbamus dalykus, pagrįsdami jį asmenine patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais, analizuodami programinius kūrinius dalijasi kūrybinėmis idėjomis ar sprendimais įvertindami kultūrinį istorinį kontekstą, pateikia savo pasirinkimo argumentus.

5.3. Kūrimo gebėjimus mokiniai ugdomi savarankiškai žodžiu ir raštu kurdami įvairių žanrų ir tipų tekstus, išbandydami skirtingas kalbines raiškos priemones, lanksčiai naudodami kūrybos priemones ir būdus taiko pagrindines ir akademinio rašymo strategijas, kuria, tobulina ir pristato savo kūrybos darbus, susijusius su analizuojamais kūriniais, samprotaujamojo pobūdžio darbais. Mokiniai vertina savo ir kitų kūrybinius darbus keliais pateiktais aspektais.

5.4. Vertinimo ir refleksijos gebėjimus mokiniai ugdomi vertindami savo ir kitų kūrybinių darbų naujumą, išbaigtumą, integralumą, atkreipia dėmesį į kūrybinių darbų vertingumą – paaiškina kūrybos produkto vertingumą ar sprendimą pagal pateiktus kriterijus, kurdami žodžiu ir raštu įvairius kūrybinius darbus mokiniai apmąsto ir vertina savo ir kitų kūrybos procesą, įvardija savo sėkmes ir nesėkmes, remdamiesi patirtimi, žiniomis ir gebėjimais planuoja kūrybinę veiklą.

6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija LKL

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija padeda siekti savo gyvenimo tikslų, kurti darnius santykius šeimoje ir prasmingai veikti platesniame socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame kontekste.

Skiriami keturi svarbiausi sandai:

- 1) asmens savimonė ir savitvarda,
- 2) socialinis sąmoningumas ir tarpusavio santykių kūrimo gebėjimai,
- 3) atsakingas sprendimų priėmimas ir
- 4) asmens rūpinimasis fizine ir psichine sveikata.

6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija LKL

6.1. Mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros, 5–10 klasių mokiniai ugdomi asmens savimonės ir savitvardos įgūdžius: nagrinėdami literatūros kūrinius mokosi atpažinti ir įvardyti paauglystei būdingas emocijas; analizuoja įvairias situacijas ir mokosi įveikti iššūkius (nepalankias situacijas, neveltį ir nusivylimą); taip pat analizuoja ir įvardija bendražmogiškąsias vertybes (pagarbą sau ir kitiems, geranoriškumą, atsakomybę, pagalbą, sąžiningumą, drąsą, savidrausmę, sveikatą, šeimą), geba paaiškinti, kaip sudėtingose situacijose vertybės padeda rasti sprendimus. Mokydamiesi lietuvių kalbos siekia asmeninių ir akademinų tikslų, analizuoja akademinio tobulėjimo pažangą, reflektuoja sėkmę.

6.2. Lietuvių kalbos ir literatūros mokymasis padeda ugdytis empatiškumo, socialinio sąmoningumo ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimo įgūdžius: mokiniai mokosi nuspėti kitų emocijas ir savijautą skirtingose situacijose; analizuoja savo ir kitų požiūrių panašumus ir skirtumus, supranta, kad vertybinės nuostatos skirtingose kultūrose gali būti skirtingos. Taip pat analizuoja, kaip žmogaus elgesys veikia kitus žmones; pritaiko veiksmingo klausymosi įgūdžius kasdieniauose pokalbiuose, naudojasi pokalbio užmezgimo ir palaikymo strategijomis, kad suprastų kitų emocijas ir savijautą; net ir sunkioje situacijoje mokosi išlikti objektyvūs ir argumentuoti savo nuomonę.

6. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija LKL

6.3. Lietuvių kalbos ir literatūros mokomasis dalykas ugdo atsakingo sprendimų priėmimo ir elgesio įvertinant pasekmes gebėjimus: mokiniai mokosi planuoti laiką ir laiku atlikti užduotis, analizuoja galimus iššūkius ir kliūtis užduočių atlikimui ir planuoja jas įveikti; apmąsto ir įsivertina, kaip sekėsi atlikti užduotis. Jie geba įvertinti savo ir bendraklasių gebėjimus, žinias, savybes ir panaudoti jas bendruomenės gerovei.

6.4. Mažiausiai lietuvių kalbos ir literatūros mokymasis padeda ugdytis rūpinimosi sveikata įgūdžius. Tačiau nagrinėdami įvairius tekstus mokiniai mokosi apibūdinti asmens gyvenimo būdo ir aplinkos veiksnių įtaką sveikatai, žmogaus gyvybę ir sveikatą priimti kaip vertybę.

IV. LKL pasiekimų sritys

1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika
2. Teksto supratimas
3. Literatūros ir kultūros pažinimas
4. Sakytinio ir rašytinio teksto kūrimas
5. Kalbos sistemos pažinimas

Lietuvių kalba ir literatūra

Pasiekimai

5–6 klasių koncentras

- 1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika**
- 1.1. **Kalba** girdimai, taria aiškiai, taisyklingai, tinkamai intonuoja; geba pasakyti trumpą kalbą.
- 1.2. **Geba sekti** pasaką, **pasakoti** padavimą, moka patarlių ir mįslių, **atmintinai skaito** poeziją, prozos fragmentus, kūrinio ištraukas **vaidmenimis**, aiškiai ir sklandžiai perteikia teksto mintį ir nuotaiką.
- 1.3. **Komentuoja** klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, kalbėjimo kultūrą, raiškos elementus.
- 1.4. **Geba pasakoti, apibūdinti, paaiškinti, samprotauja** apie įvykius, reiškinius ir tekstus pagrįsdami savo nuomonę.
- 1.5. **Bendrauja** dirbdami poromis ir grupėje, telefonu, paštu, elektroniniu paštu ir socialiniuose tinkluose, **pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius**.
- 1.6. **Taiko** aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo **strategijas**, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

7–8 klasių koncentras

- 1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika**
- 1.1. Kalba aiškiai, adresatui tinkamu tempu, taisyklinga bendrine lietuvių kalba; geba pasakyti kalbą bendraamžiams.
- 1.2. Atmintinai skaito eilėraščius, prozos ir dramos ištraukas, geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti prasmę.
- 1.3. Vertina klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, kalbėjimo kultūrą, geba išsakyti ir pagrįsti savo požiūrį.
- 1.4. Aptaria savo amžiui aktualias problemas, tinkamai dalindamiesi patirtimi, nuomone ir informacija, geba kartu priimti pagrįstą sprendimą.
- 1.5. Inicijuoja ir plėtoja pokalbį, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, pritaria ar prieštarauja, pasirinkdami tinkamą kalbinę raišką ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius.
- 1.6. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

9–10 klasių koncentras

- 1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika**
- 1.1. Laikosi bendrinės lietuvių kalbos normų ir viešojo bendravimo etikos; pasirenka tinkamą komunikavimo būdą, geba kalbėti viešai.
- 1.2. Atmintinai skaito poeziją, prozos ir dramos ištraukas, geba aiškiai, raiškiai, sklandžiai perteikti prasmę.
- 1.3. Vertina klausomo ir audiovizualinio teksto turinį, raišką, intenciją, poveikį klausytojui, geba interpretuoti ir apibendrinti.
- 1.4. Įvairaus pobūdžio pokalbiuose kultūringai kelia problemas, svarsto, pritaria ar prieštarauja pateikdami argumentų, atsakingai priima sprendimus.
- 1.5. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, pasirinkdami tinkamas raiškos priemones ir kurdami teigiamus tarpusavio santykius.
- 1.6. Taiko aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdami į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

Lietuvių kalba ir literatūra

Pasiekimai

5–6 klasių koncentras

7–8 klasių koncentras

9–10 klasių koncentras

2. Teksto supratimas

2.1. Apibūdina **verbalinio ir neverbalinio teksto** temą, turinį ir paskirtį, geba jį **atpasakoti žodžiu ir raštu**, paaiškina žodžių ir frazių reikšmę.

2.2. Nurodo **teksto tipą**, palygina skirtingų tekstų **sandarą, raišką, iliustravimo** priemones.

2.3. Randa reikiamos **informacijos įvairiuose šaltiniuose**. Išsiaiškina **nežinomų žodžių** reikšmes ir išmoksta juos vartoti.

2.4. Vartoja programoje numatytus teksto analizės **terminus**.

2.5. Taiko skaitymo **strategijas** derindami jas su skaitymo tikslu.

2. Teksto supratimas

2.1. Apibūdina verbalinį ir neverbalinį tekstą žodžiu ir raštu, analizuoja teksto pagrindinę mintį, problemas, argumentus, skiria tiesioginę ir perkeltinę reikšmę.

2.2. Apibūdina skirtingų tipų ir funkcinių stilių tekstus, paaiškina teksto sandarą, įvairių raiškos priemonių paskirtį, susieja rašytinio teksto ir iš vaizdo ar garso įrašų gautą informaciją.

2.3. Tikslingai naudojasi informacijos šaltiniais ir technologijomis, randa ir kritiškai vertina reikiamą informaciją, išsiaiškina nežinomų žodžių reikšmes ir išmoksta juos vartoti.

2.4. Vartoja programoje numatytus teksto analizės terminus.

2.5. Taiko skaitymo strategijas derindami jas su skaitymo tikslu.

2. Teksto supratimas

2.1. Vertina verbalinio ir neverbalinio teksto idėjas ir intencijas, susieja jas su kitais tekstais, savo patirtimi ir nuostatomis, paaiškina teksto sąsajų su kontekstu aspektus, atpažįsta pagrindinius įtakos darymo būdus.

2.2. Apibūdina tekstų tipą, žanrą ir funkcinį stilių, jų pagrindines savybes ir paskirtį; paaiškina, kaip teksto raiškos būdas priklauso nuo jo paskirties ir autoriaus individualybės.

2.3. Tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, kritiškai vertina šaltinių patikimumą.

2.4. Vartoja programoje numatytus teksto analizės terminus.

2.5. Taiko skaitymo strategijas derindami jas su skaitymo tikslu.

Lietuvių kalba ir literatūra

Pasiekimai

5–6 klasių koncentras

7–8 klasių koncentras

9–10 klasių koncentras

3. Literatūros ir kultūros pažinimas

3.1. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip **dešimt meniškai vertingų**, 5–6 klasėms rekomenduojamų arba savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.

3.2. Aptaria **teksto turinį**, svarbiausias **idėjas, veikėjų charakterius**, vertina jų **poelgius ir problemas, kalbasi apie** skaitymo metu patirtus **jausmus** ir pažintas **vertybes**.

3.3. **Analizuoja, interpretuoja ir lygina** programoje numatytus **poezijos, prozos ir dramos kūrinius**, aptaria **vaizduojamąjį pasaulį ir meninės kalbos** savitumą.

3.4. Aptaria programoje numatytus **Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes**.

3.5. Vartoja programoje nurodytas **literatūros teorijos sąvokas**.

3.6. Taiko grožinio ir negrožinio teksto skaitymo **strategijas**.

3. Literatūros ir kultūros pažinimas

3.1. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 7–8 klasėms rekomenduojamų ar savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.

3.2. Geba pristatyti žymiausius lietuvių ir užsienio literatūros kūrinius kaip skirtingų istorijų ir žmonių santykių, jausmų ir vertybių šaltinius, vertina skirtingas idėjas ir raiškos būdus.

3.3. Analizuoja, interpretuoja ir lygina programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria vaizduojamąjį pasaulį, meninio teksto prasmę ir kalbos savitumą, diskutuoja apie kūrinyje svarstomas temas ir problemas.

3.4. Aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes.

3.5. Vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.

3.6. Taiko grožinio ir negrožinio teksto skaitymo strategijas.

3. Literatūros ir kultūros pažinimas

3.1. Suvokia skaitymą kaip vertybę; per metus yra perskaitę ne mažiau kaip dešimt meniškai vertingų, 9–10 (gimnazijų I–II) klasei rekomenduojamų ir savarankiškai pasirinktų skirtingų žanrų knygų.

3.2. Aptaria kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas, remdamiesi autoriaus biografija, istoriniu ir kultūriniu kontekstu, kitais tekstais, susieja su savo patirtimi ir šiuolaikinio gyvenimo problemomis.

3.3. Analizuoja ir interpretuoja programoje numatytus poezijos, prozos ir dramos kūrinius, aptaria meninio teksto prasmę, diskutuoja apie jo meninę vertę.

3.4. Palygina tekstą su kitais panašaus pobūdžio tekstais, aptaria jo tradiciją ir šiuolaikinį kultūrinį kontekstą; nurodo siužeto, personažų, motyvų, vaizdinių, idėjų, meninės raiškos tarptekstines sąsajas.

3.5. Aptaria lietuvių tautosakos, Antikos, Biblijos, Viduramžių vaizdinių ir siužetų turinį, geba įžvelgti ir paaiškinti jų interpretacijas klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje.

3.6. Paaiškina Antikos ir Viduramžių literatūrų pagrindinius reiškinius ir idėjas, jų reikšmę literatūrai ir kultūrai; nusako skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.

3.7. Aptaria programoje numatytus Lietuvos kultūros reiškinius ir asmenybes.

3.8. Vartoja programoje nurodytas literatūros teorijos sąvokas.

3.9. Taiko grožinio ir negrožinio teksto skaitymo strategijas.

Lietuvių kalba ir literatūra

Pasiekimai

5–6 klasių koncentras

7–8 klasių koncentras

9–10 klasių koncentras

4. Sakytinio ir rašytinio teksto kūrimas

4.1. Rašo **įskaitomai**, reikšdami mintis ir jausmus **sklandžia, aiškia, turtinga kalba**.

4.2. Geba **žodžiu ir raštu atpasakoti** tekstą, **kurti** istorijas, paremtas literatūra, realaus gyvenimo arba vaizduotės sukurtais įvykiais; **pasakoja** istorijas pagal piešinius, nuotraukas, **paaiškina** jų turinį; **parengia** savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą.

4.3. Geba **žodžiu ir raštu papasakoti savo patirtį** laikydamiesi nuoseklumo ir(ar) reikšmingumo principų, įterpti į pasakojimą tiesioginę kalbą, pasakoti pirmuoju ir trečiuoju asmeniu.

4.4. Geba **žodžiu ir raštu apibūdinti daiktą, gyvūną, žmogų, vietą**, išreikšdami bendrą įspūdį, tikslingai panaudodami detales ir vertindami.

4.5. Rašo **kūrybinius darbus** ir estetiškai juos pateikia.

4.6. Geba rasti ir atsirinkti **informaciją tekstui kurti**, tinkamai nurodo informacijos šaltinį.

4.7. Taiko pagrindines rašymo **strategijas**.

4. Sakytinio ir rašytinio teksto kūrimas

4.1. Rašo kūrybinius skirtingų žanrų darbus, reikšdami mintis ir jausmus **sklandžia, aiškia, turtinga kalba**.

4.2. Geba žodžiu ir raštu glaustai atpasakoti kūrinio siužetą, svarstyti apie kūrinį, parengia kūrinio ir savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą.

4.3. Geba kalbėdami ir rašydami argumentuotai išreikšti savo požiūrį į įvykius, reiškinius ar tekstus, jį pagrįsti asmenine patirtimi, grožiniais ir negrožiniais tekstais.

4.4. Rašo pasakojamuosius, informacinius, aiškinamuosius ir samprotaujamuosius tekstus; rašinius, paremtus literatūros kūriniais.

4.5. Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkdami technologijas.

4.6. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, randa reikalingą informaciją, geba ją kritiškai vertinti, atsirinkti ir tinkamai ja pasinaudoti.

4.7. Taiko rašymo ir pristatymo strategijas.

4. Sakytinio ir rašytinio teksto kūrimas

4.1. Kuria įvairių tipų ir žanrų tekstus, atlieka su nagrinėjama literatūra susijusius kūrybinius darbus.

4.2. Geba parengti savarankiškai perskaitytos knygos pristatymą, pranešimą su vaizdine medžiaga iš tiriamųjų kalbos arba literatūros darbų, parengia viešosios kalbos tekstą pagal žanro reikalavimus.

4.3. Samprotauja žodžiu ir raštu remdamiesi perskaitytais ar girdėtais tekstais, pateikia pavyzdžių iš kūrinių, plėtoja temą, keldami klausimus ir pateikdami argumentų.

4.4. Rašo literatūrinius ir kitus samprotaujamojo pobūdžio rašinius, įvairiais aspektais analizuodami, interpretuodami ir vertindami literatūros ir kultūros tekstus, apibendrina ir daro išvadas.

4.5. Sudaro teminių darbų aplanką (portfolio) apie dabarties kultūros reiškinius, istorines kultūros asmenybes ir tinkamai, estetiškai jį pateikia pasitelkdami technologijas.

4.6. Randa teksto kūrimui reikiamą informaciją bibliotekoje ir internete, kritiškai pasirenka šaltinius, tinkamai jais remiasi bei juos nurodo.

4.7. Taiko akademinio rašymo ir pristatymo strategijas.

Lietuvių kalba ir literatūra

Pasiekimai

5–6 klasių koncentras

7–8 klasių koncentras

9–10 klasių koncentras

5 .Kalbos sistemos pažinimas

5.1. Aptaria programoje numatytus **kalbos kaip socialinio kultūrinio reiškinių** aspektus.

5.2. **Analizuoja** programoje numatytus **kalbos vienetus** (garsas, žodis, žodžių junginys, sakiny).

5.3. Tikslingai **taiko** programoje numatytas **kalbos sistemos** (leksikos, fonetikos, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) **žinias**.

5.4. **Taisyklingai kalba ir rašo**, laikydamiesi programoje numatytų stilistinio tikslingumo, gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.

5.5. **Atpažįsta, geba paaiškinti ir tikslingai vartoja** programoje numatytas leksines, sintaksines ir fonetines **stiliaus figūras** bei **retorines raiškos priemones**.

5.6. Sąmoningai **stebi kalbos reiškinius**, vykstančius **daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina** skirtingų kalbų elementus.

5.7. **Geba naudotis įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais**.

5.8. Vartoja programoje numatytas **kalbotyros sąvokas ir terminus**.

5. Kalbos sistemos pažinimas

5.1. Aptaria programoje numatytus kalbos kaip socialinio kultūrinio reiškinių aspektus.

5.2. Analizuoja programoje numatytus kalbos vienetus (garsas, žodis, žodžių junginys, sakiny).

5.3. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, **kirčiavimo**, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias.

5.4. Taisyklingai kalba ir rašo, laikydamiesi programoje numatytų stilistinio tikslingumo, gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.

5.5. Atpažįsta, geba paaiškinti ir tikslingai vartoja programoje numatytas leksines, sintaksines ir fonetines stiliaus figūras bei retorines raiškos priemones.

5.6. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų elementus.

5.7. Geba naudotis įvairiais elektroniniais žodynais ir **duomenų bazėmis**.

5.8. Vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.

5. Kalbos sistemos pažinimas

5.1. Aptaria programoje numatytus kalbos kaip socialinio kultūrinio reiškinių aspektus.

5.2. Analizuoja programoje numatytus kalbos vienetus (garsas, žodis, žodžių junginys, sakiny).

5.3. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos, sintaksės) žinias.

5.4. Taisyklingai kalba ir rašo, laikydamiesi programoje numatytų stilistinio tikslingumo, gramatikos, rašybos ir skyrybos taisyklių.

5.5. Atpažįsta, geba paaiškinti ir tikslingai vartoja programoje numatytas leksines, sintaksines ir fonetines stiliaus figūras bei retorines raiškos priemones.

5.6. Sąmoningai stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų elementus.

5.7. Geba naudotis įvairiais elektroniniais žodynais ir **duomenų bazėmis**.

5.8. Vartoja programoje numatytas kalbotyros sąvokas ir terminus.

V. Klausimai, pageidavimai, siūlymai, įžvalgos...

